

SLOVENKA

Glasiló slovenskega ženstva

Št. 16.

V Trstu 31. julija 1897.

Letnik I.

Meseca avgusta praznuje se god teh-le slovanskih svetnikov: 2. Bojan, 4. Domogoj, 9. Ratibor, 11. Bolemir, 13. Svetopolk, 24. Borivoj, 25. Milvana, 27. Boleslav, Natalija. 30. Ljutomir.
Slovenke! Dajajte svojim otrokom le slovanska krstna imena.

V veži.

„Kako lepo! — Že veža vsa je v blesku,
Kako prekrasno je še le tam gori,
Za oknom in za svilenó zaveso,
Kjer v divanih se zibljejo gospodje,
Puhteč, kot paše najfineji duhan;
Kjer snivajo, kot boginje, gospice,
Gospice nežne in góspé ponosne! ..
Papiga zdaj kriči jim: dobro jutro!
Jn hišina pripravlja jim kopeli
In guvernantke skrbne — in lakaji
Stopicajo na rahlo po preprogah,
Da kruto ne razjari se gospoda,
Če točno ne postreže roka sužnjev....
Pa srečni so, — jedo jedila božja,
Za delo zdaj jim ni prositi treba
Želodcem lačnim po palačah svitlih,
Kot meni baš

„No, kaj pa ti postopaš

Okoli vrat, se mar ti česa ljubi?
Tu sem poglej, na ploščico medeno
In čitaj ako znaš, pa pomni dobro!
— Ne smejo psi v to hišo se voditi —
In tukaj še: — Beračem ni uhoda! —
Očeti mestni imajo ta posel,
Da polnijo želodce nenasitne,
In tja gospod pošilja milodare,
Da se izogne v hiši bedi gladni*...

Trdo vratar je zaloputnil vrata
In v mrazu revež tava in premišlja...

Vida.

Prva sreča

III.

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska po izvorniku poslov. Adolf Pahár.

(Dalje).

Alekszej Markovič, njega oče, je bil tako izboren, velikansk, in lice njegovo je bilo tako prijetno, dobro, bradato, rudeče; Zini so od nekđaj taka licá silno ugajala. Ona je takoj čutila do nju zaupanje in simpatijo in doznala, da ju bode iskreno ljubila in da ji bo pri njih dobro.

Alekszej Markovič jo je takoj imenoval hčerko in nežno, kakor otroka, pogladil po glavi in se pri tem tako dobrodušno in glasno zasmel, da je Héléna vztrepotala. A njej, Zini, je zaradi tega še nekako boljše ugajal. In teta Aljošina ji je tudi zelo dapála, dasi se ji je zdela v prvem trenutji strašno smešna in nelepa, no pozneje je videla, da je samo od obleke in frizure taka, a v resnici nekaj prelest, ki se ravno tako prijetno, dobrodušno smeje. Kadar se zasmije, se njeni očesci zmanjšata, a njen nosek se zaviha povsem navzgor, in okoli njega se naredé take smešne, dobre gube, da bi jo človek kar poljubil.

Héléni ne da bi ne ugajalo, a tako . . . Zina je potem slišala, kako je sestra govorila možu svojemu:

— Dobri ljudi, a strašni provincijali!

Ko se je podajal čaj, je Zina zapazila, kako je njihov lakaj Aleksander s tópo, ošabno fizijonomijo, zaradi katere ga Zina nikdar ni mogla trpeti, s preziranjem ogledoval njena prihodna sorodnika, posebno roke tete Lize, ko je prijela za svojo čašo. Res, roke so bile velike, rudeče, v kratkih rokavicah, kakoršne nosijo u Petrogradu samo sobárice; a Zini se je zdela to preziranje ošabnega lakája tako razžaljivo, da ga je odslej še manje mogla trpeti.

Za trenutje ji je prišlo v glavo, se li tudi Aljoša sramuje svojih staromodnih sorodnikov, ker je zapazila, da je celó Héléna nekako lažno zarudéla, ko se je mej

njihovo vizito nenadoma pripeljala neka znanka iz petrograjskih gospej. No Aljoša je gledal na očeta in na teto s takim ljubečim, nežnim pogledom, da je Zina umela, da se jih ne samo ne sramuje, a da mu taka misel niti v glavo priti ne more. Srečal je Zinine oči in njegov ljubeči, radostni pogled je govoril:

„Vidiš, kaka sta oba. Saj sem ti prej pravil, da jih bodeš takoj rada imela!“

In Zina se je tudi radostno nasmehnila in mu z očmi odgovorila:

„Da, da, res je, kako krasna sta, in jaz te imam zdaj še raje, in izborno se bomo imeli med seboj!“

Ko sta se odpeljala in je Arkadij, mož Héléne jel norčevati se in oponašati, kako glasno se Alekszej Markovič smeje, da se razlega po vsej dvorani, a teta Elizabeta Markóvna pri vsakem koraku govori „ne vznemirjajte se, prosim!“ — tedaj je bila Zina tako razžaljena, da je skoraj zaplakala. Héléna pa se ji je kazala potem celó nekako ljubosumna na nove sorodnike.

Provincijali! Kaj je takega, ako so provincijali? Kakor bi na deželi ne živeli ravno taki ljudje! Saj Aljoša pravi, da je tam narod priprosteji, pristrčnejši, in on vé, njen mili Aljoša, on vse vé! Njej bi bilo zdaj veliko strašneje peljati se, ako bi oni ne bili taki „provincijali“, ako bi se Alekszej Markovič smejal bolj tiho in redkeje in bi kadil tanke cigare, kakor Arkadij, in bi teta Liza govorila po francozko in nosila modne rokavice. To bi se jim tudi povsem ne prilegalo. Zdaj se počutiš pri njih tako lahko, prosto: kar rečeš, vse je prav, oni te ne sodijo; a tedaj bi bilo treba vse premisliti in se zadržavati! In sestre njegove! Ena, recimo, je še deklica in brat tudi deček, gimnazist, — téh se ne boji — a stareja, njena vrstnica, kaka je ta? Morebiti zlobna, nemara ju res začne dražiti in spletkariti . . . a ne, neumnosti: ali more biti Aljošina sestra neumna in zla, ko so vsi drugi tako dobri! Gotovo se bodeta izborno razumeli in postaneta prijateljici! Aljoša jo zeló ljubi in hvali. On ji je večkrat pravil: „Moj Lizek je izvrsten fant!“ In ako on to govori, potem je tudi resnica, samo da jo šaljivo imenuje „fant“. Na fotografiji je res podobna kmetskemu fantu. Nekako široka je vsa, lice je široko, nos je širok, in talja je široka, a vendar je tudi na sliki krasna. No po slikah se ne more soditi: slike so mrtve; tudi sama svojo je tedaj onim poslala. Héléna sama jo je peljala k Bergamasku in tudi obleko je nalašč za to dala narediti, belo z našívi. Napravili so jo tedaj kakor pužo in peljali k fotografu. Tam so zopet imeli opravka okoli nje — sam Bergamasko in Héléna popravljala sta zdaj gube, zdaj lase, zdaj obračala glavo, da sta se nazadnje utrudila! A zató pa so se slike posrečile, krasota! Tako lepa je na njih, da se skoro n poznala, in vsem so se slike dopale, edini Aljoša nekako ni bil zadovoljen z njimi, celó razpošiljati jih ni hotel.

— Povsem napačno podobo kažejo! — je dejal.

Héléna se je tedaj nekoliko jezila nanj, no slike so vendar poslali. Samo da so menda res kazale napačno podobo, ker je teta Liza, takoj ko je prišla, rekla:

— No, hvala Bogu, nikakor ni podobna svojemu portretu!

„Ah, da bi skoro dospela tja, da bi videla vse, one, in dom, in vrt . . . Aljoša je pravil, da je vas in vrt v Jablanah, a jablane so vse v cvetji! Ah prelest!“

In ona se je radostno nasmejala in stegnila roko proti možu.

— Glej, — dejal je Aljoša, — kako luna igra na vodi. . . .

Vstala sta in jela hoditi po krovu.

Vse okoli je bilo tiho, okna kabín so bila temna, samo v dvorani, jasno razsvitljeni z elektriko, je igrala na karte neka zakasnela družba, in čul se je počasno odmerjeni glas brodarja, ki je meril globino vode in naznanjal krmilcu:

— Sedem . . . osem . . . pod teboj . . . ne, molči . . .

Gore so v velikanskih orisih zaslanjale zvezdnato nebo . . . Noč je bila tiha, topla, vsa polna nême krasote, in Aljoši je bilo žal hoditi v malo zadohlo kajuto. Objel je ženo, in molčé sta gledala, kako je igral in obsedel na vodi lunin svit . . .

Pride še.

Rojenice.

Ko na večer zadnji ave
Odmolile so vasice,
Prihité iz gozdov mračnih
V tiha sela Rojenice.

Lahno stopajo pod okna, —
In šepečejo skrivnostno,
In odhajajo spet neme....

Pa vznemirjajo se srca
In drhte, kot bi slutila,
Kaj grede je mimo oken
Bela žena govorila.

Vida.

Majeva.

Pred letom dnij — tako kot zdaj
Pomlad je bila, — cvel je maj,
In griči zeleneli so,
In ptiči glasno peli so!

Da, — lepa bila je pomlad
In lep je bil njen cvet in sad,
A srce zanj mi znalo ni, —
In ne za srečo mladih dni!

Morda, morda da še kedaj
Pricvela bo pomlad — in maj,
Da s r c u spet se vrne cvet,
Oj cvet in spev mladostnih let!

Bogomila.

Obleka.

Po dr. Ivanu Dežmanu.

Dalje.

Oblačiti se je treba tudi po načinu življenja. Človek, kateri mirno leži ali sedi, diše z manjo močjo, v njem je pretvaranje telesnih sestavin mirneje in zato telesna toplota nižja, nego v onem, koji se mnogo giblje ali dela naporno, zato je prvemu treba toplejšega oblačila nego drugemu. Kolikokrat vidimo težaka, kako dela po zimi golorok in z razgaljenimi prsi, a ne čuti mraza, v tem ko nas, daši smo toplo zaviti, hudo zebe, ker ga gledamo brezposelni.

Treba je še opomniti, da so nekatere obleke za gospe barvane sé strupom, največkrat z arsenikom to je n. pr. belo-zeleni tarlatan; te obleke so često uzrok kroničnim ali naglim boleznim.

Zelena boja je lepa za oko, ali ta boja se praši in trosi z obleke ter se morejo ti praški potegniti v sé z dihanjem; razven tega izkadi se arsenik ob večji telesni toploti in močnejšem izhlapivanju, n. pr. pri plesu, pretvarjajoč se v arsenikov vodik, kateri se prišteva k najmočnejšim strupom ter more prouzročiti ne samo glavobol, krč, hrapavost, živčne bolezni, nego še bolj ostrupiti človeka. Tudi nekatere bele obleke so barvane z belim arsenikom in dasi pazi zdravstvena policija, da se ne razprodavajo take obleke, vendar nosijo se še.

Evo vam načina, kako se morete uveriti, je-li v taki obleki strupa ali ga ni. Vzemite krpico te obleke ter jo denite v malo čašico, poljite jo z nekoliko destilovane vode in dodajte dve ali tri kapljice solne kisline. Potem pomešajte sé stekleno paličico, da gre boja od nje, dodajte sedaj k temu žveplovodikove vode, katero morete dobiti v vsakej lekarni, pa tekočina takoj porumeni kakor zlato, ako je v obleki bil arsenik, a na dno čašice sede narancasta gošča.

Druga nezgoda, večja nego je otrovanje z arsenikom, zgodi se lahko pri ženskih posebno plesnih oblekah in ta je: da se one obleke lahko vnamejo. Znanost je dolgo iskala sredstva, ki bi ne škodilo odevnemn blagu, a bi je vendar varovalo od gorenja. Neka plemenita gospa vžgala si je na plesu angležke kraljice obleko ter zgorela, tedaj je razpisala kraljica veliko nagrado onemu, ki bi našel sredstvo, s katerim bi se obleke varovale od ognja. Našlo se je tako sredstvo, našla so se celo štiri takova sredstva ali večina kemiklov zloga se v tem, da je žveplenski amonijak najbolje sredstvo. Vzemite tedaj sto delov vode deževnice in denite va-njo 7 odstotkov prav cenene soli, da se v vodi razstopi, potem dodajte, nekoliko škroba (štirke). Sedaj ni treba družega, nego obleko pomociti v tej vodi in dobro jo ocediti, a ne izžmeti, ko se je posušila, pogladiti jo z mednim gladilnikom. (Ako bi se vzel železni gladilnik mesto mednega, ostale bi na obleki rjave pege). Ako se tako postopa, ne izgubi obleka v boji, ako je boja tudi najnežnija, pa tudi v blesku ne izgubi. Ako pride taka oprava do plamena, ne zagori, ampak ona bode samo tlela, a preneha skoro tudi tleti, ako jo odmaknete od plamena ali od sveče.

Najbolje bode, da preiskovanje ako je strupenih tvarin v obleki, ali ako je gotova proti gorenju, prepustite kojemu veččaku lekarniku ali kemikju.

Razven obleke vporablja svet že od davnih časov raznega lišpa, da svojo zunanost ukrasi kar najbolje more. Tudi divjaki lepšajo svoje telo s perjem, školjkami, cvetjem, kamenjem in biserji. V prosvetljenem svetu nosijo gospe nakite v laseh, ušesih, okoli vratu, na prsih, na zapestjih in na prstih — ne govore o nakitu na sami obleki. V obče je pravilo, da ne sme biti preveč nakita na telesu, ker se s tem ne kaže uglajen vkus. Ta vkus in estetična naobraženost kaže se še bolj po izboru in nošenju nakita. Čim jednostavnejši je nakit, a vendar fino izdelan in dragocen, čim priložnejši je nakit nastavljen; čim primernejši je stanu in opravi osebe, tem lepši je in tem bolj krasi. Ako je preveč nakita na telesu, tedaj ne samo, da ne povišuje lepote, ampak kvari celó dražest osebi, katero zatemnjuje in skoro nedostaja poleg toliko zlata in biserjev.

Največ je treba gledati pri nakitu, da ni ponarejen, kriv, a k temu še nenežno izdelan in da ne zavzame preveč prostora. Ona, koja nosi biserje v bližini glave ali na vratu, mora paziti tudi, kakó se zloga boja biserjev z njeno poltjo. Dijamant in pravi biser pristojata vsaki polti in vsaki barvi obleke. Osobito lepo pristojata rjavkastim (ako niso v licu preblede) beli biser. Plavkam pristojata zeleni biserji, kakor smaragd. V obče mora se držati pri bojah nakita onih pravil, koja smo razložili o oblekah.

Svrha mojega razpravljanja ni in ne more biti druga, nego, da sé svojim poklicem in znanjem pogodim društvene običaje z napredkom znanosti. Čestokrat ne morem drugači, nego da iztaknem in opišem neke napake; ali uverjen sem, da moje čitateljice vvidijo, da delam to z najboljim namenom, da vzdržim zdravje in lepoto njihovo. Kakor človek, ki je dolžan pobijati, kar je nepravdo in nenaravno, postavljam proti previdnosti istino, proti umetnosti naravo in podstavljam vedno materijo duhu.

Sreča v nesreči.

Slika iz življenja. Spisal M. C.

(Dalje).

„Bili so časi — je nadaljeval — „ko sem bil tako nespameten, da sem si domišljeval, da bode edina hčer, ki jo imam, ponos mojemu imenu in da pripomore moji hiši do večje veljave“.

Tu se je zopet pokazala kramarska njegova nprav, kajti z besedama „večje veljave“ ni mislil družega, nego prav bogatega zeta, naj bi že bil tak ali tak.

„Ali oče, povejte mi vendar, česa me dolžite?“

„Kaj imaš ti s tistim učiteljskim beračem?“ — zarohnil je grozovito nad njo.

Sedaj ji je bilo vse jasno. Vest, da oče vé o njeni

Ljubezni, jo je tako presenetila, da v svoji sramežljivosti prvi trenutek ni vedela kaj odgovoriti. Rudečica pa ji je oblila ves obraz. Ogorelec videvši njeno zadrego, je bil o njeni krivdi še bolj prepričan. „Ali ne boš odgovorila!“ zavpil je nad njo, kakor še nikdar. „Nič slabega, oče! Da občujem prijazno ž njim, menda vendar ni zločin! Saj ste mi vendar sami dovolili.“

„Da, da, prokleta tista ura, ko sem dal to dovoljenje. Na cesto naj bi ga bil sunil kakor psa, ko je prvokrat prestopil prag moje hiše. Zapomni si: Gorje tebi, če le jedno samo besedo še spregovoriš ž njim! Nikdar in nikoli ne dovolim, da bi se moja hči obesila vsakemu beraču na vrat!* — Besede te je govoril z grozovitim naglasom; Ljudmili pa je bilo, kakor da bi ji kdo meso s telesa rezal, ko je čula tako sramotno govoriti o možu, na katerega je bila duša njena navezana z nerazrušljivo vezjo. —

In jokati je začela, da bi se morala kamenu smiliti. Bolj ko je jokala, tem divji je postajal oče, kajti njene solze so se mu zdele najbolji dokaz, da so mu ljudje poročali resnico. V svoji jezi prijel jo je za roko in potegnil s tako silo k sebi, da se je opotekla in da bi bila kmalu padla.

„Zdaj pa hočem vse vedeti in če mi ne bodeš govorila resnice, ti razbijem glavo“ — zavpil je nad njo.

„Oče, saj vam hočem vse povedati“, — vskliknila je in padla predenj na kolena. — „Da, jaz ga ljubim in njega značaj mi je porok, da je moje ljubezni vreden. Jaz nisem nikdar pozabila otroške svoje dolžnosti do vas, nikdar ni bil moj namen varati vas. Nikdar nisem prekoračila mej, ki so predčrtane poštemu dekletu; za-to pa tudi ne umejem, kakim načinom da sem omadeževala čast vaše hiše.“

Govorila je tako prepričevalno, kakor more govoriti le deklica, ki nosi zavest nedolžnosti v svojem srcu. Upala je, da bode se svojimi prepričevalnimi besedami omečila očetovo srce, a vlivala je le olje v ogenj.

Dokler je gojil le malo upanja, da se bode Ljudmila morebiti vendar opravičila, se je še premagoval, sedaj pa, ko mu je priznala sama, sedaj, ko ni bilo nikacega dvoma več, priklopela je jeza do vrhunca. Spozabil se je toliko, da je dvignil roko in gotovo bi jo bil vdaril s koščeno pestjo, da se niso v tem trenutku odprla sobna vrata. Teta je namreč, čuvši njegovo vpitje, prihitela vsa preplašena gledati, kaj da je.

Prizor, katerega je videla, pričal ji je jasno, da se je moralo zgoditi kaj posebnega.

„Za božjo voljo, kaj pa se godi tu?“ vskliknila je. Zdaj pa se je vsula ploha tudi na njo, češ, da je posredno tudi ona kriva, ker ni Ljudmile zadostno nadzorovala. —

„Mislim sem“ — rekel je trepetajoči starki — „da čuvaš ti nad vsakim korakom lahkomišljenega dekleta, zdaj pa vidim, da si jo pustila, naj hodi svobodno po prepovedanih sramotnih potih. Vedi, da hči občečisanega moža ni nič boljša, nego navadna vl . . .!“

Ni je še izgovoril grde psovke, in situacija se je kar mahoma premenila. Ljudmila popred jokajoča, kopr-

neča in proseča, planila je kvišku kakor obstreljena zver. Psovka iz ust njenega očeta zadela jo je v globino njene duše. Zdaj se je videlo, kaj da zmore poštena ženska — in bodi-si naj pohlevniša — če se čuti zadeto na naj občutljivejšem mestu — na njeni ženski časti. Ponosno, kakor kraljica se je postavila predenj in merila ga z lesketajočimi svojimi očmi. Kakor je stala tu pred njim, bila je v istini imponujoča prikazen. Ko se ji je poleglo prvo razburjenje, rekla mu je s trdnim odločnim glasom: „Ni ga človeka na svetu, ki bi mi mogel očitati, kar bi se ne strinjalo s žensko častjo. Čast očeta, čast družine in moja lastna bile so mi vedno pred očmi. Kot hvaležen otrok sem spolnovala vsikdar svoje dolžnosti s škropulozno natanjnostjo. Imajoč pa v sebi to sladko zavest, ne dovolim nikomur — tudi svojemu lastnemu očetu ne, da bi se dotaknil moje ženske časti.“

Njena eneržija tudi na očeta ni ostala brez vtisa. Izpregovoril je nekoliko prijaznejše:

Saj jaz sem te vedno rad imel, pozabiti hočem rad, kar je bilo, samo pozabiti moraš onega pritepenca, ki ti je se svojem sladkem jezikom zmešal glavo.“

„On mi ni glave zmešal, ker se je vedel proti meni vsikdar odkrito, pošteno, kakor se spodobi poštemu možu. Ravno zato, ker sem spoznala njega notranjo vrednost, sem ga začela ljubiti. Da mi pa ne bode te mogli očitati nepokorščine, vam obljubim, da se ga hočem odslej ogibati. Da bi pa ga pozabila, da bi ga ne ljubila več, tega ne morete zahtevati; to ljubizen nesla bom sabo v grob.“

Način, s katerim je govorila te besede, kazal je železno, neupogljivo voljo.

To pa je očeta zopet razljutilo.

„In jaz ti prisežem pri svoji možki časti, da mi bo od danes naprej glavna naloga mojega življenja, da ti tvojo peklenko trmo izbijem iz glave. Ne upaj, da me bode čas izpremenil ali solze omehčale! Ni je oblasti, ki bi mogla ukloniti mojo voljo. Učiti te hočem, kako mora otrok spoštovati očetovo voljo.“

„Oče, je to vaša zadnja beseda?“

„Zadnja!“

Oče in hči sta se ločila razdvojena, kakor še nikdar. Teta pa je ostala pri njem v sobi.

Brat in sestra sta imela potem dolg, deloma zelo buren pogovor. Oče Ogorelec je bil vajen strahovati ves svet, gorje onemu, ki se je drznil oporekati mu. Danes pa sta se mu po robu postavili dve slabotni ženski, kar je bilo preveč za njegovo oblastno naravo.

„Bomo že videli, čegava obvelja“, zaklical je odhajajoči sestri. Potem je sedel tja in napisal pismo učitelju Zagradniku, ter nakopičil v njem toliko psovok, kolikor jih zmore le prevzetna, surova duša. „Zdaj sem mn pa povedal, kar mu gre“, rekel je zadovoljno in oddal list na pošto.

VIII.

Teta je šla, zapustivša brata, naravnost k Ljudmili. Našla jo je plakajočo. Vvidevši teto, tekla ji je Ljudmila

naproti in se je oklenila okolu vratu. „Teta moja, kako sem jaz nesrečna!“ je vskliknila. Starka ji je sicer se silo hotela kazati strog obraz, karati jo in ji očitati njeno neprevidnost. Pa ni šlo in ni šlo. Prišlo je, kakor navadno. Starke — naj si bodo že matere ali tete — so navadno v takih položajih zaveznice mladih deklic. One so pribežališče, kamor priteče užaljeno mlado srce iskat tolažbe. In naj oče še tako rohni, naj nakopiči še toliko in toliko zatožeb proti hčeri, starka je in ostane vedno bistroumna njena zagovornica. Z advokatsko prebrisano stjo najde vedno novih momentov v korist svojega mladega klijenta. Pokliče mu v spomin — če treba — kake dogodke iz njegovega življenja, kar je možu vidno neprijetno. Ni čuda: njegovi današnji nazori so v očevidnem protislovju z njegovo minolostjo.

Teta je Ljudmilo tolažila, kakor je znala; obljubila ji je tudi, da bode poskušala, kar bode mogla, da privede očeta do družih nazorov.

„Teta moja“ -- rekla je Ljudmila — „samo enkrat bi še rada govorila z njim, da me ne bo krivo sodil, ako se ga bodem odslej ogibala“.

Teta ji je seveda tudi to obljubila. Prilika se je potem ponudila, ko je Ogorelec odpotoval za dva dni v bližnje mesto.

* * *

Bil je prekrasen poleten večer. Sedela sta skupaj ter zamišljeno zrla gori na jasno obnebe, na katerem je bliščalo tisočero zvezdic. Bledi mesec je pa hladno gledal na-nju, kakor da bi njuna osoda njega ne brigala čisto nič.

Po dolgem molku vsklikne ona: „Ivan, Ivan, zakaj imam jaz takega očeta?!“ — in goste solze vlijó se po krasnem njenem lici.

„Da bi oče moj“ — govorila je dalje — „go il le iskrico ljubezni do mene v svojem srcu, ne mogel bi biti gluha za vse moje prošnje. Ali kaj govorim o srcu? Oče ki se s tako ledenimi pogledi ozira po svojem koprnečem otroku; oče, katerega ne ganejo gorke solze jedine hčere, tak oče nima srca. On se ne more iznebiti predsodka da je le bogastvo prvi pogoj sreče. Ta predsodek dela ga takó trdega, nepristopnega in temu predsodku žrtvuje vse — tudi srečo svojega otroka“.

In zopet se ji vderó solze. V tem trenutku bila je do dobrega prepričana, da je ona najnesrečnejša stvar.

„Vem, da je drzno od mene, da tako govorim o njem, ki mi je dal življenje, ali preobdali so me občutki in ljubi Bog, ki sodi vsako naše dejanje pravično, mi odpusti.“

Slednjič se vzdrami tudi Ivan. Vsaka beseda nesrečne, od njega goreče ljubljene deklice, vreže se mu hudo v srce in polasti se ga zavest, da v tem položaju se možu ne spodobi, da bi jadikoval, nego, da se je treba postaviti trdno na noge in srčno kljubovati vsem nezgodam.

Tedaj prime Ljudmilo za roko ter jo tolaži tako: „Ljudmila, ti si mi nekdaj sama rekla, da človek ne sme nikdar obupati. Te besede ponavljam danes jaz tebi. Tudi za naju pridejo še srečni dnovi. Vedi, da moje živ-

ljenje je posvečeno le tebi in da ne gojim druge želje, nego videti tebe srečno. Naj ti preti nevarnost od katere koli strani, v meni bodeš imela vsikdar zvestega zaščitnika. Jedinó to te prosim, prisezi mi danes še jedenkrat, da mi ostaneš zvesta, naj vihar okolu naju še tako razsaja. Ta sladka zavest mi bode dala nepoznano moč v boju za najino srečo.“

Ljudmila je sè slasto srkala v se z mladeniškim ognjem govornje besede, ki so napravile blagodejen vtis na-njo. Mesto vsega odgovora položila je nesrečna in vendar tudi tolikanj srečna deklica glavico svojo na ljubljenega moža. Gorak, strasten poljub pa je bil priča stare, a danes na novo vtrjene zveze.

(Zvršetek pride.)

Mnenje.

Kdor dela mojega ne hvali nič,

Pokoja si zato ne kali nič,

Da je govoril proste duše.

V oceni duh se ne zrcali nič,

Ki malo graja, malo boža,

Samo, da delavca ne žali nič.

Jaz menim, da je vsako delo

Nazadnje mnogo vredno — ali nič.

Življenja pot.

Oh kadar zdela večer trud

Telesom našim sleharn ud,

Tedaj še le spoznamo,

Kako je pot življenja hud.

Tedaj nam tudi v srci

Ni žal nikakovih zamud.

Očita rad, a hvalo

Nerad priznava slepi ljud.

Kaj čuda, če nam vstane

Do vsega dela časih stud! A. Medved.

V Trstu, 15. julija 1897.

Mila moja!

Tvoje poslednje pismo je tako stvarno in takó objektivno, da Ti odgovarjam kar javno; morebiti najde tudi kdo drugi kaj, kar ga utegne zanimati.

Vprašaj me najprej, da li nevem, zakaj je bil odstavljen naš okrajni šolski nadzornik. Kako bi ne vedela; saj to je samo po sebi umevno sedaj v teh razmerah, kakoršne so na Primorskem. Mož je značaj, evo Ti ujegove krivde. Oprosti, da zahajam v politiko, ki ženski baje ne pristojna, ali baš ta je sedaj v nas tako kričeča in nam tako sovražna, da jo zapazi lahko tudi — nepolitična ženska. Značaj je bil naš nadzornik, ki ni hotel

zatajiti svojega prepričanja, svoje narodnosti, pa se tudi ni dal teptati, da bi v strahu klečeplazil okoli višjih, ker to jim je bajé zelo všeč in taki ljudje so jim dobrodošli. On je hotel vrediti in deloma je tudi vredil — šolstvo v okolici. Ti zvrčaš vso krivdo na naš magistrat, ah beži no, krivda je pač na višji inštanci. Priliko imam videti in opazovati, da kdor je v magistratovi službi, se giblje mnogo, mnogo lože nego oni, ki je v c. k.

Naši Lahi pa tudi nimajo oči, kjer bi bilo treba, da vidijo. Ropotajo in kriče zoper nas, ovčice in se nas boje kakor vraga tako, da v tem strahu ne vidijo pravega sovražnika njihovega in našega. Kako lepo puščajo, da se širi nemščina in nemška politika ob Adriji! Niti tega ne zapazijo, da se sliši po sprehajališčik in shodih toliko nemščine, kolikor talijanščine. In Nemci se svobodno gibljejo, svobodno napredujejo in svobodno množe v Trstu, kjer se jih nihče ne boji, nihče ne ovira. Vidiš, jaz bi vse to rada povedala našim Italijanom, povedala, da na nemških šolah nastavljajo le takih moči, ki znajo samo nemško; kdor zna italijansko ali slovensko še zraven, ta jim ni ljub, zato pa tudi izvajljajo ljudi iz „prav trdih nemških krajev“, naše pa odstavljajo.

„Ich möchte deutschen Geist einführen“, dejala je neka šolska avtoriteta in ko se mu je odgovorilo, da za naše kraje je dovolj a v s t r i j s k i d u h, se je odgovorilo: Ach, Sie verstehen mich nicht“.

A teh se Lahi ne boje; boje se nas, ki zahtevamo le borno ljudsko šolo — Nemci imajo krasna šolska poslopja — boje se naših revnih kmetov, peric, prodajalk in — volov. Ako bi ne bili tako zaslepljeni, morali bi uvideti pravo pogibelj, katero bi jim moral tudi kdo naših pojasniti v kakem italijanskem listu. Ne, oni pomagajo z mirno vestjo Bismarkovi politiki, pomagajo nehote razširjati nemščino, nam se pa baš zdaj godi prav slabo. Po vsej pravici je pisala „Edinost“: „Hrvatom in Slovencem se uže dolgo ni godilo tako slabo, nego ravno sedaj, ko so mladočeški voditelji toli zadovoljni z vlado“..

A propos o Čehih! Spominaš se Hrvatov, ki so se sešli z nami predlanskim pod planinami? Spominaš se, ko smo govorili o slovanski vzajemnosti, da je eden njih dejal: pazite Slovenci, ne zanašajte se nego na same sebe, mislite li res, da vam bodo Čehi pomagali ako dosežejo, česar žele? Kako radi si ustvarijo tedaj novih zahtev in kako lahko pozabijo vas in nas ob tem! Spominam se, kako sva se sprickala, kajti ta njegova trditev se mi je zdela naravnost grozna in razžaljiva za vse slovanstvo. Ali on mi je dejal zopet mirno: „Možno, da bi Slovenci storili baš tako ali mi Hrvati tudi“. Hudo mi je bilo, a nadejala sem se vendar in nadejam se še, da je bil ovi Hrvat le pesimist, meni se zdi, da brat ne sme ostaviti brata....

Dolgo sem politizovala, preidimo na slovstvo. Ti si mi zamerila, da sem v svojem članku „Shod slovenskih književnikov in umetnikov“ pisala, da v Slovencih je prav malo slovstvenega vkusa, prav malo slovstvene kulture. Ne samo, da potrjujem one besede, ponovim ti jih tudi, ako hočeš.

Evo vzgleda! Spise, v katerih se riše otrok ali

otroško življenje prav mojstersko, sploh spise, v katerih ni ljubezenskih prizorov, vtikajo v nas v otroške liste. Počasi moja draga, glej divnega Turgenjeva, koliko je napisal prekrasnih slik iz otroškega življenja ali nikomur ni prišlo na um, staviti njegove spise v otroške knjige. Otroci se popisujejo in njih življenje, pa ne za otroke, ampak za odrasle, ki imajo fin in izobražen vkus. Ti si čitala „Le petit chose“ od Alf. Daudeta, velika večina te knjige so otroški prizori in knjiga vendar ni za otroke.

Lansko zimo sem dobila nek star letnik našega otroškega lista „Vrtca“.

Bil je hud dan in otrok je bilo prav malo v šoli. Vzela sem torej „Vrtec“ ter jela čitati svojim učenkam (4. 5. in 6. šolsko leto) neko povest, katere nisem poznala. Naslova se prav ne spominam, ali povest je bila prevedena iz rúskega. Spoznala sem prav skoro, da je to povest napisalo mojstersko pero, vnela sem se v čitanji, bilo je podrobno, fino opazovanje muk o nekem psu. Meni je zastajala sapa in v grlu me je dušilo; ozrla sem se po svojih učenkah — one so se igrale z rokami, gledale okoli, ali mene razuneto.

Prekrasnega, finega, podrobnega opisovanja niso razumele, ker ni bilo zanje. In kaj bi bilo, ako bi bil dotični prevajalec poslal ono povest našim listom za „odrasle“? Skoro gotovo bi jo poslali „Vrtcu“, kamor ne spada, ali bi jo prezrli kot otročjo. Misliš si morda: a „Srce“ De Amicisovo? Da, o n o j e z a o t r o k e, dasi ne škoduje tudi odraslim.

Vidiš, pri takih le spisih je treba nečesa... nečesa... jaz ne vem kako bi nazivala oni n e k a j, ki je potreben, da se spoznajo in tisti n e k a j mora biti prirojen, to mora narekovati nežno in blago srce poleg razuma.

Razgovorila sem se dovolj; naveličana bodeš, a kriva si Ti, ki si me izzvala. Sto srčnih pozdravov!

Marica.

Besede iz ženskih ust.

Po nemškem priobčila M.

Ako je vpliv žen v vsakem oziru mogočen, najmočnejše vpliva žena vendar sé svojim govorom.

Žena učini lahko neizmerno mnogo dobrega s tolažilnimi besedami. S finim čutom, obdarovana s prirojenim taktom, zna, ne da bi preučevala, ne da bi s skrbjo tehtala besede, na jti uprav ono, kar upliva na ranjeno srce kakor balzam.

One, ki tožijo ob mrtvaškem odru druzega bitja, spominja na Nebó, od koder prihaja vir prave tolažbe. Rada posluša o umrlem, pripoveduje z ljubezni polnimi besedami, kar zna lepega in dobrega o pokojniku ter dovoljuje opravičeni bóli na dan, kajti tudi bolečine zahtevajo svoje pravo in hudo je, ako kdo hoče po sili zadržati prebridko bol.

Prava žena ima pomirljive besede za svojega moža, ko ji žaljen v svojem poklicu, ali v opravkih nesrečen zaupa svoje skrbi. Žal da je tudi takih žen, pred katerimi se

mora bati tudi najpogumnejši mož, ako se mu zgodi kakova nesreča, ker mu taka žena očita na najsurejši način nevednost, lenobo in nesposobnost ali ga sè strastnim govorjenjem podpihuje proti tistim, ki so krivi njegovih skrbi.

Dobra žena ravna drugače. Ona čita v moževih potezah, ako ga tare žalost, izvabi iz njega popolno izpoved z ljubeznivimi besedami, pusti ga govoriti mirno ter ga samo tu in tam sočutno povprašuje.

Ona ve, da mož težko prestaja razžaljenje, bolečino in ona sočustvuje ž njim. Prava žena skuša, da mož pozabi z ljubeznivim in pazljivim ravnanjem v rodbini.

Pravijo, da so žene hudobne in nestrpne, ko sodijo o drugih in to je v mnogih slučajih istina. Kdor izgublja cele ure ob kavi ali na ulicah v pogovoru, mora med drugim povedati tudi marsikaj nedovoljenega. Kdor pa živi za svojo rodbino in svoje gospodinjstvo, ta ne bode tako lahko opravljal.

Kako se lepó poda, kadar zna žena z eno samo besedo zagovarjati slabosti svojega bližnjega, ko navaja nadostatno odgojo, slabo družbo, mesto, da bi padšega kamenala! Plemenito srce misli in govori dobro o človeku tako dolgo, dokler se ne prepriča o nasprotnem in še tedaj najde za reveža milo besedo. Samo pomanjkljivi ljudje vidijo povsod pomanjkljivost, saj pravi nek velik mislitelj, da pokvarjeno srce in pokvarjen želodec se spoznata na jeziku.

Neizrecno važne so besede, koje govori žena svojim otrokom.

Kako neumno govore nekatere matere sè svojimi otroci, takó nekako kakor se ljubkuje psiček ali opica.

Tu vendar bi morale biti materine besede nepozabne za otroka! Njene besede morajo biti čiste, svete, razločne, da ne dvomi o njih otrokova duša, kažejo naj najsrdnejšo ljubezen, tudi ko ga mora grajati, materine besede naj ne kažejo nikdar nestalne volje.

Ženske ustne so že mnogi slikali in opevali ali resnično lepe so le tedaj, ko izgovarjajo besede miru in ljubezni.

Pela sem.

Pela pesmice sem glasne,
Ko pricvela je pomlad,
Doba sreče vzorne, jasne,
Doba upov — rajskih nad!

Glasni spevi po dolini
So odmevali okrog;
In na brdu, na planini
Z mano pel je pevec mnog!

Kaj da spev več ne glasi se —
Kot glasil se je nekdanj?
Kaj da v srcu ne vzbudi se --
Kot vzbudil se je tedaj?

Zdaj pač v dušni globočini
Drugi spevi mi živé;
Le v spominih, le v spominih
Prve čuva — — mi srcé!

Bogomila.

Književnost in umetnost.

Knjiga Lavre Marholmove: Das Buch der Frauen.

(Po českem listu „Ženský Svět“). V prvem predgovoru pravi pisateljica, da jej ni nič do slik Marije Baškircve v Lonozu, do prijateljske slave Ane Leffler-Edgrenove in Amalije Skramove, do dramatičnih uspehov Duseve, do doktorstva in do Bordinove nagrade, katero je dobila Sonja Kovalevska; — ona raziskuje v njih samo pojave njih ženskega čuta. Vse so se povzpele nad površine — a vse, pravi, so bile nesrečne. Ostale so neplodne pred zaprtimi durmi, za kojimi so se vršile svete tajnosti — so hrepenele po oživljajočih strastih, katerim so se same odpovedale. Na podlagi teh nazorov, katerim sicer večinoma silno nasprotuje že samo pripovedovanje g. Marholmove, je osnovala svojih šest poglavij: Tragedia mlade deklice — Marija Baškircva; . . . (?) Ana Charlotta Leffler-Edgrenova, vojvodinja Cajanelle; Moderna žena na pozorišču — Eleonora Duse; [Nervozni fundamentalni toni (?)] — Dve knjigi: Key-noter od mis George Egerton in „Dilettantes“ od * * *; Naturalistka — Amalija Skramova; žrtva dobe — Sonja Kovalevska.

Prej nego na kratkem pogledamo teh šest oddelkov, oglejmo posebno stališče naznačeno v predgovoru, katero nam podaja nekakov ključ k duševnemu delovanju L. Marholmove. Dočim borilka za žensko vprašanje, torej žena istinito moderna, ustanovlja v ženi najprej človeka in šele potem ženo, kakor se je vedno godilo pri možkih, nasprotno pisat. Marholmova, katera hoče vendar biti moderna in še več kot moderna, ker hoče gledati v dobo, ki bodo še le sledile sedanjemu ženskemu gibanju, gleda in želi imeti v ženi ne človeka, ampak ženo, le ženo. Toda ta teorija je celó opasna, ostra kakor dvo-rezno orožje. Kajti ko bi obrnili načelo ter iz njega izvajali, da možki je najpreje mož in stoprav zatem človek, bi prišli do čudnih sklepov. Kaj ko bi se životopisi slavnih mož pisali kakor L. Marholmova opisuje življenje slavnih žen? Ko bi se od njih osebnosti odločilo vse, kar je na njih čisto možkega? Vzemimo si n. p. kot protiprimer k Sonji Kovalevski kakega znamenitega matematika. Delajmo se, kakor da bi ne znali za njegov sijajni talent, s katerim je dosegel marsiktero doktorstvo in dobi še v mladih letih profesuro na odlični evropski univerzi ter razne nagrade v različnih deželah; delajmo se, kakor da bi ne poznali njegovih učenih spisov — in pazimo samo na njegovo nespretnost in ničevost v drugih točkah človeške vede in umetnosti, na njegovo burno mladost, na njegovo surovost v družbi in v družini. Ali pa mesto Eleonore Duse, vzemimo si kakega svetovnoznanega igralca, n. pr. Keana, prezrimo njegove tragične uspehe

in iščimo v njem samo pijanca, pobojnika, razsajalca. Istotako vzemši v pošteb samo osebne podatke o Shakespeareju, ne da bi gledali na njegove genijalne spise, bi dobili zelo slične posledice. Ne znajo povsod (a u Čehih najmenj) s kakim zaničevanjem in s kako neprijaznostjo ste gledali na lord Byrona Britanija in Amerika, dasi je on napolnil ves svet z visoko slavo angležke poezije. Naj si le prečita kdorkoli predgovor k Lepi ilustrovani izdaji Routlegeovi; niti prijatelju Byronovemu in njegovemu najboljšemu biografu Tomažu Mooreju se ni posrečilo dovolj osvetliti temni obraz, ker mečejo prevelike sence nanj sami dopisi Byronovi. A oni gnus Anglije in Amerike se ni dotikal Byrona pesnika, ampak le moža. In treba je znati (če tudi ne verujem obtožbam pisat. Beecher-Stowe), da ta odpor ni bil brez razlogov, kajti mož Byron nikakor ni čisti podoba, in le plemenito postopanje napram podjarmljenih Grkov in tragična smrt pesnikova sta rehabilitovali možtvo lordovo.

Z enakimi primeri bi se moglo lahko nadaljevati brez konca, in tako, mesto podob milovanih velikanov, bi dobili lepo galerijo možkih obrazov, katere bi se svojim nimbom ozarjevali „možki jaz“. A kakov krik, kako ogorčenje bi nastalo iz tega! Te so le same supozicije, kajti nobenemu ni ne prišlo na um tako literarno počenjanje. Ker pa za žene ne sme veljati drugače pravilo, moramo odločno oporekati metodi pis. Marholmove, ker je nalašč izbrala šest ali sedem žen duševno delujočih, a ob enem nemirnih in nesrečnih (vsaj tako si v njih domišlja sama g. Marholmova), dočim bi se dalo drugim dobiti cel red žen, katere so se sličnemu poklicu posvetile, in vendar so bile srečne. Vse to je popolnoma individualno, in pisat. Marholmova, katera se v svojem (drugem) predgovoru postavlja tako odločno proti generalizovanju in predloženju razvoja ter proti vsakemu pretiranju, bi ne smela [škatulkovati (?)] n. pr. žene, ki se je posvetila ljubezni do moža in do družine, žene misleče in duševno delujoče, rekoč ji apodiktiki: Ti boš in moraš biti nesrečna, — ti si zavrgla svoje ženstvo, ti bodeš edino za vešlje možu. Prečitamo li n. pr. životopis Vaškircve in Kovalevske, zlasti kakršnega nam podajajo dotična poglavja pis. Marholmove, se nam zdi da tu opisane veleumne žene bi bile že iz svoje narave nesrečne v vsakem slučaju, tudi ko bi ne bile razvile svojih umetniških in znanstvenih talentov, in bi si ne bile pridobile tolike slave s svojimi deli. Usoda Marijina, ki je tolikokrat ljubila brez nade in katero, že boleznijo razglodano in privedeno na prag smrti, je samo k zadnjemu pojml in uslišal Bastien-Lepage, istotako telesno uničen, je bila sama posledila posebnih rodbinskih in društvenih razmer, posledica ki bi bila mogla lahko doleteti tudi najnavadnijo mladenko. Sonja pa nikakor ni ostala pred durmi hrama, v katerim se pevajo tajnosti velike ljubezni; nji je bilo dano zakonstvo in materinsvo, in k temu (po pis. Marh.) marsiktera rafinovana ljubezen. V poglavji naslovljenem: *Ein Zertopfer* ona bi se nam zdela ena izmed večno razgretih duš, katere cenijo le to, kar je nedosežnega, a kar imajo, smatrajo za puhlo in vsakdanje (primeri zavrženo zaroko z ljubljnim Rusom

K. i. dr.). Nam bi se zdelo da v Sonji duh ima prevago nad tem, čemur Nemci pravijo „Gemüt“, da v nji ni gorečnosti — da zanemarja svoje mlade mile hčerke — da je žena silno nagnjena k gnjevu — da ni „žrtva dobe“, žrtva svoje individualitete.)

(Konec pride.)

Slovanska knjižnica. Snopič 63. *Punčika.* Mestni obraz. Poljski spisal *Stanislaw Grudzinski.* Poslovenih S. P—ov.

Profesor Vadvič je poročil krasno porcelanasto punčiko ter si tako vničil vse svoje življenje.

„Čujte mene in verujte! Nijeden Toricelli ne napravi umetno take praznote, kakor je v nekateri ženski glavi in srcu! . . .“

Ali se pohujšujete nad tem, kar sem rekel? In gotovo bi hotel vsak izmed vas prosredovati proti temu, ker je imel mater, ki ga je ljubila, sestre, ki so ga negovale in vse te ženske so imele srce polno sočutja in glavo polno poštenih misli? Ah! Tndi jaz sem imel tako mater, tudi jaz poznam moč ženske ljubavi, ki rosi na človeka kot blagoslov božji. Nočem žaliti vaših čustev in ne mislim žaliti ženstva sploh. Ali jaz vas ljubim, bratje moji in rad bi vas rešil usode, kakoršna je zadelo mene samega. Čujte! Nikar ne verujte porcelanastim punčikam, naj bi tudi dihale v vas na vso moč, naj bi vas tudi očarovale z najlepšimi očmi, naj bi tudi kazale, na videz, da imajo srce in dušo. Mehanična umetnost je dospela dandanes do take dovršenosti, da punčike s prazno glavo in kodeljo na mestu srca znajo plesati, vzdihovati, prevračati oči, prisegovati ljubezen in se tako pretvarjati, da bi jim utegnil verovati vsakdo izmed vas. Slušajte me, tudi jaz sem veroval taki! . . . Ljubil sem naslikano punčiko kot svetost, kot živo ženo, ki mi prinese srečo! Ali pa veste, kaj take delajo? Ker nimajo lastnega srca, kradejo naše, — kakor pijavice izsesavajo kri iz njega s svojimi rožnatimi ustnami! . . . Njih oči nam izpijajo mozeg kakor tlačilna sesalka; ker so same popolnoma prazne, delajo iz naših src pustino! Čuvajte se! Bog vas varuj, da bi se kdo oženil s porcelanasto punčiko: kajti potem bode preklinjal življenje, kakor se je to pripetilo meni“ . . .

Ker je takih porcelanastih punčik po vsem svetu mnogo in niso osamljene te varšavske, o katerih piše pisatelj; ker je mnogo takih igračic s prazno glavo in praznim srcem, ki očarajo na prvi hip, a onesrečijo moža za vse življenje, svetujem kar najsrčneje vsem „kandidatom sv. zakona“ naj *premišljeno* prečitajo ta snopič slovanske knjižnice.

Onim pa — in mnogo je takih med Slovenci — ki časté take porcelanaste lepote ter se tako zelo bojé izobraženih (po njihovem emancipiranih) žensk, privoščim iz srca prav krasno in tako mehanično porcelanasto punčiko, kakoršna je bila — Lala. *Márica.*

Razno.

† Janko Kersnik. V sredo po noči je umrl pisatelj Janko Krsnik, v prejšnjih časih najpriljubljenější pripovedovalec slovenski. Obsirneje izpregovorimo o duhovitem in plemenitem pisatelju prihodnjic; zdaj mu le kličemo: Počivaj v miru!

Kako naj čitamo. Dražestna, mlada Slovenka mi je poslala dolgo pismo svojega izkušenega prijatelja, češ: tudi čitateljice Slovenke mogle bi iz pisma zajeti kaj koristnega. Dasi je pismo vse dovolj zanimivo, vendar najzanimiveje je to, kako piše o čitanju.

„Ker vem, da se z glasbo ne pečate in tiste opere za mojo novelo se tudi ne učite in se Vam je, žal, menda nikdar ne bo učiti, pa h knjigi!“

„Oh to vedno čitanje, človek se ga naposled naveleča, pa koj naj tudi čitamo, ko smo že vse prečitale, kar prinašajo naši slovenski listi in je vsega tega še premalo.“

Tako mi ugovarjate in soglasno z Vami tudi dragi mi sestrici P. in M. Slišal sem Vas menda že tožiti tako, ako se ne motim.

Da, da, Slovenke in Slovenci navadno tarnajo takó o tej stvari.

In zakaj? Zato, ker vsi običavajo čitati „po slovensko“. Kaj se pa to pravi? Jaz imenujem tako ono čitanje Slovencev, osobito slovenskih spisov in knjig, ki je gotovo karakteristično, a gotovo vse prej nego lepo in koristno.

Hlastno segajo po vsakem spisu, vsaki slovenski knjigi, ki se javlja v našem slovstvu, čitajo jo še hlastneje, niti oddahniti se ne utegnejo, dokler je niso prečitali do konca, potem jo pa odlože za... vselej.

Najduhovitejši pisatelj se je trudil noč in dan, mesece in leta, da je dovršil lepo knjigo, naši Slovenci pa so jo prečitali v štirih, petih urah — recimo, ako je bil posebno milostiv, v jednom dnevu.

Kakovo čitanje, kakova zabava, kak užitek je to, kak hasek ima od tega čitanja in kaj mu je ostalo v spominu iz knjige?

Kakor je treba slišati opero večkrat, da se spoznajo njene lepote, njen duh, nje podrobnosti, tako je treba čitati lepo knjigo večkrat, da se človek vglobi va-njo, da jo uživa, da mu čitanje koristi.

Drugi narodi to drugače, o tem sem se uveril osobito v Lahih in Nemcih.)*

Zlasti v naših „ljubeznjivih“ sosedih Nemcih sem imel priliko to živo opazovati, ko sem bil na vseučilišču.

Vse, staro in mlado, ženske in možki je čitalo eno in isto knjigo mnogo, mnogokrat, v pravem pomenu besede „con amore“.

Spominam se še sedaj, kako so Marlittine knjige in druge romale iz rok v roke in kako so se trgali za nje. Vprav uživali so se va-nje. To se jim je tudi videlo

Jaz sem pa videla v Lahih in Nemcih, da se čita tudi „po slovensko“, kakor sem videla in sama vem, da je v nas ljudi, ki čitajo z razumom, srcem in dušo; ne sme se torej reči, da noben Slovenec ne ume čitati in tudi ne, da znajo čitati vsi Nemci, in Lahi. op. ur.

ob vsaki priliki, v vsakem razgovoru. Vsakdo je znal govoriti o slovstvu in raznih spisih, znal je nebroj rekov, cele stavke na pamet in pojedine osebe iz prečitanih povesti so jim bile znane kakor bratje in sestre.

Ob t a k e m čitanju človek ne more z lahka tožiti, da mu nedostaje berila. Za tako razsodno, hasnovito čitanje imate v svoji rodbini najlepšo priliko.

Pet Vas je, cel areopag. Ko ste vsi prečitali eno in isto lepo domačo knjigo, potem pa na mejsobno razgovorjevanje utisov iz knjig, na isto razumevanje, na presojevanje, na ocenjevanje, sploh na leposlovno domačo kritiko. Prekrasna zabava! Škoda da nisem z Vami, imeli bi prave leposlovne kritične boje.

Res je, naša literatura je še skromna, osobito v primeri z velikimi svetovnimi, a hvala Bogu, njen leposlovni del je za nas že precej obilen in lep in „naš“ ter zadostuje človeku, ki ne čita „po slovensko“, temveč z duhom in srcem.

Povedati Vam moram, da sem čital Stritarjevega Zorina in Juričičevega, „Desetega brata“ neštevilnokrat (?) in celó zdaj v svojem duševnem mrtvilu Govekarjevo najnovejšo povest „Ljubezen in rodoljubje“ že trikrat.

Ali ste jo Vi in gospici P. in M. tudi čitali? Ne dvomim Kaj ni li to divna biser-knjiga za nas?“

Chic. Se svojim lehkotnim slogom, z eleganco, prirojeno že italijanskemu jeziku, je pisala o chic-u duhovito Markiza di Riva:

Pred nekaj večeri se je razpravljalo, kaj je „chic“, o čemur vsi govore in kar pozna le malo ljudi.

Da se reče komu „chic“, ni dovolj da je plemenite krvi, ni dovolj, da je milijonar; treba imeti nekaj, sama ne vem kaj, kar je — „chic“.

Ona piše tudi o možkem „chic“, no jaz posnamem le ženski „chic“.

Ženski „chic“ se javlja v mnogih, mnogih rečeh, od tona njenega glasu, do tega, kako ona sede, od barve peresa na njenem klobuku do zanjke, ki ji diči steznik.

Ne govorim o tem, kako je opravljena njena hiša, saj baš to kaže — kakšna je žena.

Nekdaj sem morala pohoditi neko gospo, katero nisem poznala.

Srečala sem jo na stopnicah, ko je baš odhajala. Pozdravili sva se in nekoliko pogovorili. Bila je lepa in zeló prijazna žena, a imela je klobuk neverojetno velik in na ustnih veden smehlaj.

— Ne ngaja mi posebno — rekla sem sama sebi — in čudim se, kako more ugajati svojemu možu ta žena, ki mora biti skoraj vedno iz doma.

Vrnila sem se drugikrat in vstopila v sobo. Ali kakšna soba!

Bila je neka luknja, v njej le malo pohištva in še to je bilo slabo. Stene gole; neka miza s tremi prsti praha na mramoru in na tem dve ali tri slike umazane od muh. Ne šopka svežih cvetic, ne kosa staromodnega blaga, ne zaklopnice za sladčice, ni za delo, ne ene onih malenkosti ki javljajo, da je v hiši ženska.

Sodila sem jo prav. Zanimarjenost, nered, praz-

nóta sobe, v kateri sem stala, govorila mi je jasno, da je bila gospodinja slaba mati in slaba žena.

In nišo minoli štirje meseci, ko sem čitala v časnikih grozno istino: njen otrok je zgorel, ko ga je ostavila dekli, a ona je hodila ure in ure po Rimu.

Tega sem se spomnila glede hišne oprave, ki javlja, kakšna je žena.

Vrnimo se k predmetu „chic“. Vse umetnosti so „chic“ in nad vsemi kiparstvo. Seveda večina žen ne more pričakovati uspeha gospodične Dufre, vredne učenke svojega slavnega očeta, ki je izdelovala velika dela.

Lepo je tudi improvizovati kaj na listih kacega albuma, slikajoč po naravi. „Chic“ je tudi igrati klasične skladbe. Gluck je oboževan v ljudeh, ki imajo izvrsten vkus, a jako modern je Norvežec Grieg.

Od italijanskih romanopiscev, je najpriljubnejši Fogazzara, nežen idealist in pravi pesnik. Med Francozi je Bourget med najbolj znanimi (jaz imam tisočkrat rajši Alfonsa Daudeta*) ali najbolj „chic“ je Peter Soti, mornar-poet, osobito v nedosežnih popisih jutrovih dežel. Ugaja Quattrelles radi svoje duhovitosti....

Ali roman, ki ugaja dan danes nad vse, je — r u s k i r o m a n. — Pred vsemi ugajata Tolstoj in Dostojevski.

Čitati Dostojevskega „Hudodelstvo in kazen“ je prav tako „chic“ kakor (za nekatere ljudi) jesti kavijar in piti kimmel (alasa). A v Slovencih, kakšne pisatelje naj čitamo za „chic“? Marica.

Milanski „Osservatore cattolico“ o družbi sv. Mohora. Kakor je znano, je napadel Žid Morpurgo v italijanski zbornici družbo sv. Mohorja. Na ta napad odgovoril je nekdo v „Osservatore cattolico“ Milanskem tako-le:

Minole dni je eden izmed *spostovanih* iz zbornice italijanske napadel družbo sv. Mohorja. Lahko in prav lahko, proslaviti se s psovanjem proti Slovanstvu v dobro premišljenih momentih in v krajih nalašč za to izbranih; to je takó lahko, da svava, katera izvira od tod, je prav blizo vulgarnosti, da ne rečemo hujšega.

Nič bi ne rekli, ako bi *spostovani* (žid najboljše vrste) ne opravljal tako strastno in javno družbe, ki je v največjem pomenu besede izobraževalna in zdrava in samo toliko politična kolikor je *spostovani* kristjan. Zaman bi bilo navajati družbina pravila, potrjena, proučena in obdarovana z odpustki Pija IX blaženega spomina od dne 18. maja 1860. Pojdimo bolj naravnost in v gotovo. Naj preišče *spostovani* in vsi drugi slabo poučeni vsa izdanja imenovane družbe in če najdejo v njih en sam dokaz njihovih trditev, en sam stavek, ki priporoča in širi panslavizem, tedaj naj le udarijo po družbi, mi jim bomo ploskali in kričali: Bravi, pri Abrahamu, to ste bravi!

Do tedaj pa zaničujemo vaš prazni patrijotizem in bobneče vaše besede in vpijemo ex toto corde: Živila družba sv. Mohorja! Rasti, cveti in rodi obilo sadu! Neprecenljive so dobrote, katere je storila omenjena družba sè svojimi izobraževalnimi, poučnimi in kratko-

Jaz tudi! Marica.

časnimi izdajami. Ona ni družba, ki bi razširjala ideje in idejale politične, ampak razširja le dobro čtivo na katoliški podlagi, ta družba je, kakor mislimo, najboljše organizovana in relativno najbolj razširjena izmed vseh enake vrste. Ni ga koticčka slovenske zemlje, kjer bi ona ne imela svojega naročnika. Dovolj bode, ako rečemo, da izmed milijon in tristo tisoč Slovencev, šteje ona petinšedemdeset tisoč dvesto in sedemindvajset udov, med njimi 632 v Ameriki in skoro 200 v Afriki. Taka družba, tako razširjena bi se veselila v Italiji milijon in osemsto tisoč udov. Vsak ud plačuje bor goldinarček na leto in dobi pet knjig in koledar, ki je sam vreden toliko, kolikor se dá za vse knjige.

Družba ima krasno lastno hišo in tiskarno v Celovcu, nemško-liberalno mesto na Koroškem, pravi centrum za razširjevanje panslavizma! Njen predsednik je nemški celovski škof. Vsa izdanja so bila dovoljena od cerkvenih oblasti. Za *spostovanega* neprijatelja te družbe treba tudi povedati, da tudi civilna avstrijska cenzura ni našla niti sence od sence, ki bi vendar v izpolnjevanji svojih dolžnosti lahko dala instrukcij italijanski.

Završujem s tem, da omenjam, kako je slovenska družba sv. Mohorja vredna, da se v njej vzgleduje ves krščanski svet, da vsi razvidejo, koliko dobrega se tem potom lahko stori, pa tudi koliko slabega se prepreči s takim pobožnim in dobro organizovanim razširjenjem čtiva. Oddelek „Stampa“ naj bi posnemal to družbo in ustanovil tako slično v Italiji, kjer je največja sila in gotovo se zopet oglasi drug *spostovani* bolj ali manj židovski, toda ne več, da bi se ustavljal Slovanstvu, ampak zato, da bi pobijal lokalni klerikalizem.

Vela (Avgusta Nigrinova). Sarajevska Nada piše v minolem maju o našej rojakinji, umetnici Nigrinovi, takole:

Gospica Nigrinova se je rodila — Toda vsak, kdor pogleda to njeno sliko (Nada je prinesla tudi njeno sliko) vem, da mi ne zameri, ako je nisem vprašal potem. Leta so najboljše sredstvo, da se dolgo živi, a Nigrinova kakorda ga ni vporabljala, ali pa imamo pripisovati to njeni vkusni toaleti. Še je dam, koje ostajajo — kakor Bourgetova grofica Steno — dolgo mlade.

V Nigrinovi je umetnost kakor slama, pod kojoj cvete roža v jesenskem mrazu. Te rože so najredkejše.

Za belgradski oder se je rodila 1882. debitirajoča v ulogi Debore v slovenskem jeziku. Venit, vedit, vicit. Iz diletantke je postala kar čez noč prva srbska izgralka, jedina dostojna namestnica Milke Grgurove. Njena Katarina Hibše, Ofelije — ali to je treba videti! Razven v malih mestih, gostovala je ona doslej v Ljubljani in v Pešti z velikim vspehom.

Pred nekoliko dnevi angaževal jo je direktor Jauer za Karlstheater, ali ona se ni odločila. Kaj ne, da to ni bijografija? Ali kdor bi hotel spoznati tudi pravi „curriculum vitae“ kakove umetnice, treba bi bilo — rečimo — da je srečen!

Vsak, kdor pozna v obče gledališke razmere, kdo,

pozna vse one napake, ono zavist in ugovarjanja, mora se pokloniti tej Slorenki, koja je vzlic priroduim in umetnim zaprekam postala sama kakor tujka in začetnica „srbska Sara“. Došla je na oder kakor „devojka iz tujine“, na kojej se (a kje in kako?) začetnik ceni po očetu in po stricih. Proti nji je bilo vse, a za njo le njen dobri genij, njen dar pa si je vendar vse osvojila. Ni poznala vzhodnega dijalekta, a danes bi se mogla po njenem izgovarjanji napisati knjiga o srbskem naglasu.

Za take uspehe, za take borbe je treba še nečesa razven talenta: — energije. In ona je povsem globoko razumela smisel Ibsenovih besed, da je „najmočnejši, koji stoji sam“.

Ona je sama sebi učitelj in reklama in protektor. Ona je v umetnosti samouk. Sila, s katero tako nateza dušo gledalcev, večkrat ni barvana ni fabricirana, ali ta sila vedno čista, ni ponarejena; slobodno prihaja iz njene bogate notranjosti.

In vendar ni Nigrinova z vso to možko voljo noben ženski mož — tudi na pozornici ne. Čim bolj je uloga ženska, čim bolj je uloga lirska, tem bolje jo Nigrinova izvršuje. Nenavaden občutek je najvidnija psihološka posebnost te umetnice sè železno voljo, pri kateri polet ni nikdar priučen. To je predestinirana predstavljateljica idealnih a iskrenih žen in iskrenitih občutkov.

Žena z demonsko, tedaj ne žensko voljo, ter hladna koketa ni njen metije. Jediná pogrška jej je oni včasí sentimentalni patos, koji izhaja prej iz nemškega vpliva na njeno slovensko domovino, nego iz nežnega lirizma njene močne duše.

To čudovito naravo sestavljata tedaj prav harmonično dva — na videz — ekstrema: nevklonljiva energija in tenka rahločutnost. To je Minjona z možkim srcem. Čudno res! Njena umetnost, poganjajoča sama od sebe, cvete kakor redek, nežen rododendron (alpski cvet) na granitu trdne volje.

Danes bi ne mogla ni ena od naših umetnic dostojno nadomestovati Nigrinove: — tudi ne navka g. Gavrilovička.

Márica.

Sv. Cirila in Metoda družbo podpirajmo,
Pri vsaki priliki me za - njo nabirajmo!

Doma.

Miši se odpravijo z oleandrovim listjem, ki se mora posušiti in zdrobiti. Ta prah se zmeša s peskom ter se siplje v mišje luknje. Mišim to baje tako smrdi, da zapuste takoj svoje bivališče ter se več ne vrnejo.

Scilnati robci se perejo najlepše v krompirjevi vodi. Surovi krompir naj se nastruga in dobro izžmé. V tej se svila jako lepo opere brez mila, a tudi barve se ne pokvarijo.

Rijasti madeži se odpravijo iz perila z limonovim sokom, v kojem je nekaj soli. Lisa se s tem namoči, in dobro ožuli, potem pa izpere v mlačni vodi.

Kakor zdravo in dobro prikuho priporoča neki zdravnik na Francozkem mlade bambusove poganjke. Pripravljajo naj se tako, kakor špargeljni z belo omako, pa je neki prav slastna in prebavljiva jed. Napravil je neki kemik prav ugodne poskuse v departementih Main in Loire.

Dvomiti se pa tudi sme.

Prijeten duh. Ako imate novo omaro ali nov predalnik in ga hočete profumirati za deset in še več let storite to-le: Denite v predale liste dišečih vrtnic, vijolice, citrone, dišeče trave, jasmine, gazije, katere ste prej posušile v senci ter vse to reztresite po lesu predalov. Potresite to mešanico sè soljo in s klinčkovim prahom, olupki pomaranč in limon. Pustite vse to en teden v predalih, a premešajte vsak dan gotovo dvakrat. Vse, kar zaprete v tako omaro, navzelo se bode tega nepopisnega, a nežnega in prijetnega duha.

Mlačna voda. Umivalne gobe, ki so postale vsled uporabe slizaste, se snažijo z mlačno vodo, v koji je nekaj sodne raztopljine. Vročá voda ne sme biti, ker bi postale gobe v njej preveč prhke.

Madeži od mleka ali kave se odstranijo iz volnega ali svilenega blaga, ako se namažejo z glicerino ter se potem izperejo mlačno vodo. Predno se blago popolnem posuši, treba je pogladiti na robe.

Rogi. Če so se rogi na nožih ali vilicah zvili, jih lahko poravnamo, ako jih vtaknemo v krop, v kojem se omehčajo. Potem se denejo v stiskalnico, pod kojoj morajo ostati, dokler se popolnem ne ohladé.

Lise. Mastne lise se odstranijo iz popirja, ako se nameša žgana magnezija z vodo ter s tem testom lise pomažejo. Ko se magnezija posuši, se odstrani z nožem ali z mehko krtačico. Ako bi se ne bila lisa popolnem izgubila, je treba ponoviti.

Madeži se odstranijo z marmorja, ako se posipljejo na debelo s francozko kredo, koja se močno z benzino namoči. Da benzina prehitro ne izhlapi, jo treba pokriti. Po 5—6 urah se kreda obnovi in to tolikokrat, da se madeži izgubé. Če benzina ne pomaga, naj se nameša s kloroformom, ali naj se pa vzame čisti kloroform.

Rudeče, raskave, od dela pokvarjene roke postanejo zopet lepe in nežne, če se dobro namilijo ter vtaknejo v jako drobno žaganje. Potem naj se roke izmijejo z mlačno vodo. Če je žaganje jako fino presejano, se vporablja tudi pri umivanju obraza. Seveda se sme to delati le malokedaj, v daljših presledkih.

Nogovice. Pisane nogovice naj se perejo v vodi, v koji je bilo kuhano nekaj bršlanovega listja. Potem naj se izperejo iz slane vode pa naj se v senci suše. Tako se ohranijo lepe barve.

Zobobol se zdravi, ako se platnena, večkrat zložena krpica namoči v vročo vodo ter poklada na boleči zob. Čim bolj vroča je voda, tem preje mine zobobol.

Pravo universalno sredstvo za snaženje je solna kislina, koje ne bi smelo manjkati v nobenem gospodinjstvu. Samo treba pazljivo ravnati z njo, a steklenice, v v kojih se shranja, naj bi se zaznamvale, da se zapreči kaka pomota. — Z vodo namešana solna kislina oznaži in očisti stekleno posodo, če je še tako motna in pokvarjena. Ravno tako se osnažijo kameniti vrči. Kotolovec (Kesselstein) se odpravi, če se v dotični vodi zavré, v kojoj je bilo djano nekaj solne kisline. A tudi emajlirani lonci, ki so vsled vporabe porjaveli, se zopet pobelijo, ako se segreje v njih nekaj solne kisline ter se potem s peskom drgnejo. Seveda treba tako posodo tudi dobro oprati s frišno vodo, da kaj kisline notri ne ostane.

Listnica uredništva.

Rajko. Na konci napravim pri daljši povesti neznatno izpremembo — gre naj namreč čez noč v svet, da nihče ne zna ne kod ne kam, tako se ne bode nihče spodtikal; manjša stavrica čitala bi se prav dobro med množino takih sličic. Hvala!

Naznanilo.

Založništvo „Vžigalic družbe sv. Cirila in Metoda“, prejelo je te dni toliko množino tega narodnega blaga, da vsako naročilo lahko točno izvrši. Zaloga je v trgovini Iv. Perdana v Ljubljani, Vodnikov trg. — Slovenke. Kupujte le družbine vžigalice, ker s tem razširjate slovensko ime in gmotno podpirate družbo sv. Cirila in Metoda. — V Trstu se dobivajo tudi „Svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda“ v tabakarni g. Lavrenčič-a Piazza Caserma št. 1.

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov. lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

NAZNANILO.

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“ ki je zajedno URAR pr poroča se toplo p. n. občinstvu za popravljanje vsakovrstnih ur. Udani Friderik Coija, vratar hiše št. 8 via Solitario

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih registrov, brošur in plakatov po najugodnijih cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arno da Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

Gabrielj

lekarnar

Ljubljani

Piccoli

pri angelju

Dnajska cesta

— Najetše priznanje —
na II. mejnar. farm. razstavi v Pragi 1896
London-Pariz-Zenever 1892-1893.

Železnato vino

preizkušenege, zanesljivega učinka, ima v sebi lahko prebavljiv železnat preparat. kateri učinkuje pri slabotnih, na pomanjkanju krvi in na živcih trpečih osebah, priporočljiv posebno tudi za slabotne, blede otroke. III

Deset gramov tega preparata ima v sebi 25 miligramov železnatega kisleka in 10 miligramov izlečka iz skorje kineškega drevesa.

Lekarnar Piccoli v Ljubljani jamči za označeno ceno, zmeraj jednako sestavo, potrjeno po kemični razkrojni dr. H. Hagerja v Frankobrodu na Odri in prof. Balt. Knapitscha, zapriseženega sodnijskega kemika v Ljubljani

Steklenica imajoča pol litra velja 1 gld., 4 polliterske steklenice 3 gld. 60 kr., franko s poštnino vred 4 gld.

Naročbe odpošiljajo se točno proti poštnem povzetju.

List zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopiši naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.